

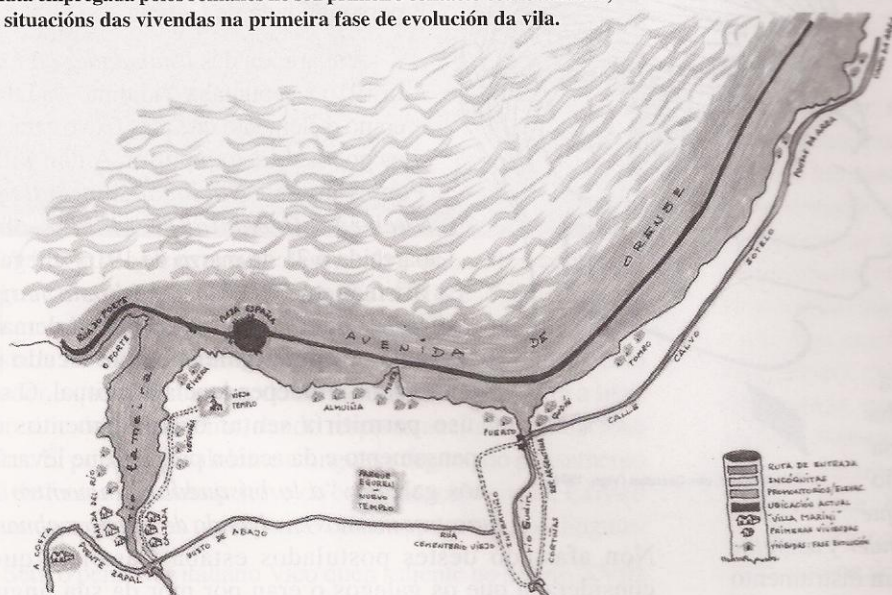

MARÍN: O SEU NOME E A SÚA EXPANSIÓN COMO POBO, TEN A SÚA ORIXE NA ÉPOCA ROMANA

Por: Laureano Mayán Taboada

Ao longo da historia, Marín padeceu a invasión de numerosos pobos: Oestrymnios (parece ser o pobo máis antigo en habitar a nosa terra), cretenses, fenicios, celtas, gregos, cartaxineses, romanos, suevos, visigodos, árabes... e aínda que cada unha destas épocas foi transcendente no devir do noso pobo, a que nos vincula a Roma é a máis expectante e intrigante. Posiblemente por ser a máis descoñecida. Tan descoñecida que o material informativo é practicamente nulo e, ademais, confuso.

Ruta empregada polos romanos no seu primeiro contacto coa localidade, e situacións das vivendas na primeira fase de evolución da vila.

Sen embargo, é coa chegada dos romanos cando se produce a orixe e proxección do futuro de Marín.

Os romanos entran na península no século III a. C. Pero é entre os anos 136 / 139 cando o fan nas terras galegas, con accións bélicas de Quinto Servilio Cepión e Décimo Junio Bruto a quen se lle apelidou "El Galaico". A esta primeira fase considéraselle de penetración e estudo. A segunda fase, de sometemento, ten lugar coa chegada por mar, a Brigantium, segundo uns, Betanzos, segundo outros A Coruña; de Julio César no ano 61 a. C. Na terceira fase, de asentamento e pacificación, a Marín sitúaselle no ano 30 a. C. que é cando se produce o primeiro establecemento fixo, sendo Emperador Octavio César Augusto. Marín, ata entón, fora utilizado como lugar de paso xa que a presenza dos romanos limitárase, tan só, a simples expedicións.

Non obstante, Gallaecia non será feita provincia ata o ano 216 d. C. polo Emperador Caracalla.

No 1762, o Padre Sarmiento descubre un "miliario" romano (marco de pedra para indicar distancias ou, ás veces, algunha conmemoración) na propiedade dun veciño que o utilizaba como peso nun lagar. Dito miliario estaba radicado en Almuíña, lugar radicado entre os límites das parroquias de Salcedo e Lourizán. Segundo reza a inscrición, é de tempos do Emperador romano César Trajano Adriano (117 / 138 d. C.). Noutra inscrición inferior, traducíuse "Desde Lucus Augusta 95.000 pasos (viña a equivaler a uns 140 quilómetros).

Dito miliario emprázano como pertencente a un ramal secundario (vrea ou veredae: paso de xentes), dunha "Vía romana XIX" "Per loca marítima" (camiño por lugar próximo ao mar / pola costa) que comunicaba Bracara (Braga) con Brigantium.

Aquí é onde un se atopa opinións un tanto confusas con respecto ás "Vías romanas XIX e XX", xa que hai historiadores que citan a número XIX como "Per loca marítima", e outros asígnanllo á número XX.

A número XIX comunicaba Braga con Lugo a través de Tude (Tui), Duos Pontes (Pontevedra), Aquas Caelena (Caldas de Reis), Iria Flavia...

A número XX comunicaba Braga con Lugo, a través de Tui, Vicus Spacorum (Vigo), Turoqua (Pontevedra), Aquis Celenis (Caldas de Reis), Iria Flavia, Grandimirum (Brandomil), Trigandum, Brigantium... Esta ruta é a que denominaba Antonino "Per loca marítima".

A maioría dos historiadores opinan que dende Lugo existía unha "vrea" que pasando por Pontevedra, atravesaba Marín por todo o val no que hoxe se asenta a Vila, pasaba polo Castro de Porteliña e seguía ao longo de toda a península do Morrazo, ata Cinnania (¿Cangas?). Outros opinan que ese ramal, dende Lugo, tiña punto final no porto de Marín que seguramente estaba en Porto Cellus: Portocelo.

Hai, tamén, algún historiador que opina que, máis adiante no tempo, tivo que existir un ramal transversal da “Vía XIX que partía dende Moaña ou Vigo, ata Marín.

Sexa como fora: ramal da vía XIX ou XX con final en Portocelo ou en Cangas, a información que se posúe é que os romanos atravesan o lugar, por primeira vez, a través dunha ruta que, parece ser, era a única e iniciábase por detrás da Mouta (hoxe está o Concello), e continuaba polas rúas, hoxe, Cementerio Viejo (lateral ao IES Salvador Moreno) e Chan de Aniñada, para seguir por debaixo do Castro de Porteliña e afastarse do núcleo por Seixo. Este itinerario podería corresponder aos anos 50 / 40 a. C.

A existencia desa única vía fainos supor que, entón, a auga debía ocupar unha grande superficie. Tanta, que moitas das rúas de hoxe, nesas épocas, estarían ocupadas polo mar. Fainos supor que a zona onde está enclavado o Novo Templo, serían terreos cunha importante altura e prolongación, tanto cara á Alameda, como cara á Calzada.

Os romanos, entre outras cousas, gozaban dun gran prestixio como arquitectos, destacando polos seus grandes coñecementos con todo o relacionado coa terra: construcións (teatros, basílicas, ximnasios...), comunicacións (estradas, pontes, acuedutos...). Non deixaban nada á improvisación e realizaban un metódico e profundo estudo do terreo, sen arredalos a distancia e a orografía, (en Galicia as obras eran complicadas, lentas e custosas dado o particular relevo da terra), e por iso abrían importantes e magníficas vías de

comunicación. É de supoñer que se utilizaron esa única vía existente, é porque estaba en condicións e viña a confirmar que fora realizada no lugar máis apto para elo.

Sen embargo, os romanos, a pesar da súa grande capacidade para a construción e, tamén, para a agricultura, tiñanlle medo ao mar a quen consideraban “unha profundidade sen fondo”.

Construían as súa “vilas” “grañas” ou “granjas” afastadas da orela. A “vila” non era máis que unha parcela rural coa casa do “Señor” ou “Poseedor”, as de servidume, as cortes dos animais, celeiro, e no centro, a horta. Arredor, as terras de cultivo, o val.

Pertencía a un señor xubilado, con notables merecementos, logrados, xeralmente, nas milicias. Trouxo consigo o fin das armas e o cultivo da terra. Durante moitos anos, a residencia converteuse nunha explotación agropecuaria unitaria.

Hai quen estima que a primeira “vila” puido estar en Coirados e que ao evolucionar converteuse en “Sancto Juliano Vallis Marini” (nome do Señor: Marinus). Sen embargo está máis estendida a crenza de que esa primeira “vila” estivo na zona próxima ao río Lameira, posiblemente en A Costa. Nunha pedra exterior do portal de entrada a un inmoble con finca (hoxe propiedade municipal), figura a inscrición “La Granja” ¿Posible herdanza desa época, mantida a través de Oseira?.

PANADERIA

CAFETERIA

PANNES

Ezequiel Massoni, 22 - Teléfono 986 891 451 - MARIN

¡PÍDANOS PRESUPUESTO!

Preparamos, previo encargo: Buffets, empanadas, comidas y todo tipo de reuniones gastronómicas, familiares y amigables.

Saldrá satisfecho de nuestro Servicio

Cando os romanos se establecen no val, aínda vivía xente nos Castros próximos, pero a colonización faina baixar para traballar na “vila”. A pesar da súa recoñecida altivez, respectaron certos hábitos do pobo sometido. Falábanse distintas linguas aínda que predominaba o céltico. O latín foi estendéndose paulatinamente.

A paz reinante trae consigo a expansión urbana. O proceso de integración dos primeiros focos de poboación iníciase, parece ser, moi pouco antes da nosa Era, probablemente entre os anos 20 / 10 a. C. A primeira zona de consolidación fíxose mediante unha liña de vivendas á beira do mar. Arrincaba dende Puerto Zapal ata Estribela.

Se cando os romanos entran en Marín só existía un camiño de entrada e saída, (xa comentado), esta evolución tradúcese na existencia de máis comunicacións, como as actuais, Praza do Reloxo, Rúa Real, La Roda, Méndez Núñez e cóntase cun novo porto en Arenas de Marín (actual Alameda)...

Pois a pesar de que a evolución comezaba a marcar o futuro da localidade, ninguén quixo, puido ou soubo ver, que a grande riqueza estaba ao alcance da man; logo sería Santo e Señá da nosa Vila “Nostra in mare fortuna”.

Os descubrimentos que se foron verificando na Rúa Real e en La Roda, polas condicións naturais do seu emprazamento e os restos arqueolóxicos recuperados, sinalan a presenza dun asentamento romano baixo o centro urbano da Vila que podería situarse entre os anos 1 / 10 d. C.

Ao marxe de que a comarca marinense é, polos seus achados, unha das zonas máis romanizadas de Galicia, é moi posible que Marín, concretamente, fora unha poboación romana.

A principios do século V prodúcese a invasión dos suevos, o que significa a saída dos romanos da nosa terra. Eses cinco séculos non se caracterizan, precisamente, pola abundancia de recordos físicos que nos quedaran. Sen vestixios das vilas, calzadas, vreas, pontes, peiraos... Pouco e ben gardado (museos e particulares): restos de ánforas, tellas, fragmentos de cerámica, fragmentos de terra selada, ladrillos, restos de

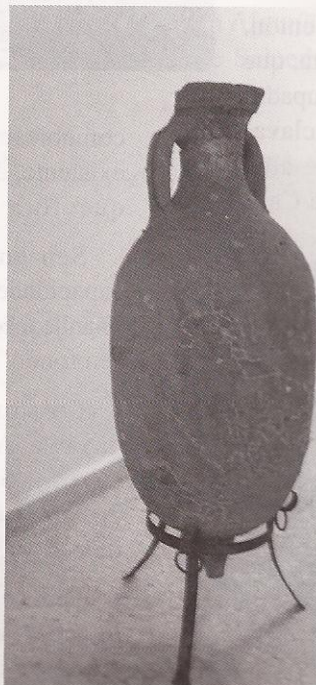
morteiro, ferramentas, moedas... Os achados efectuados fóra do casco urbano non se poden situar en que datas foron efectuados, aínda que temos constancia de que en 1990 o comandante da Armada José María Mosquera Gómez, atopou en Cabo Udra, o que pode ser unha nave romana, posiblemente unha galera birreme de guerra. Caso de que, nun futuro, isto se confirmara, a noticia sería dun valor histórico, único no mundo.

No que respecta ás moedas, agás unhas atopadas en Puente Zapal, todas son de bronce e de diferentes tamaños. Pertencen ás épocas de Tiberius Claudius Drusus “Claudio I” (anos 41-54); Nerva Trajano (98-117); Plubius Aelius Hadrianus “Adriano” (117-138); Antonino Pío (138-161); Marius Antonius Gordianus “Gordiano Pío” (235-243); Magencio (305-312); Graciano (367-383) e Flavius Teodosius “Teodosio I” (375-395).

A pesar dos poucos vestixios que nos quedaron, mantemos vocábulos como: Calzada, beira, eido, corredoiro, devesa, area, viña, eira, maceira, quinteiro... “Vrea” en Castro, “Vrea” en Seixo, “As Vreas” en Soage... Topónimos como: Allariz: Aliarici; Bagüín: Vila Baculini; Padraín: Vila Paternini; Francolín: Vila Francellini; Resille: Vila Recillo; Xermade: Vila Germati... e, sobre todo, como xa quedou indicado, quedanos o máis imperecedoiro dos recordos: o nome da Vila.

Unha Vila que aínda ten moito que ofrecer á historia. Non sei se porque non quixemos, soubemos ou puidemos, nunca se efectuou un traballo serio e profundo sobre o noso riquísimo patrimonio cultural que, nuns casos permanece oculto baixo terra e baixo o mar, e noutros, estando á vista, requiren urxentes coidados.

Desexos e ilusións serán imposibles de cumprir e realizar, mentres se permita ao home construír estradas, pontes, vivendas, fábricas... (o cal é bo), en lugares que conteñen vestixios de civilizacións antigas e que son trasladados a outro lugar, deteriorados ou destruídos (o cal é malo). Só cando sexa posible levar a cabo as imprescindibles escavacións, poderemos realizar os estudos que nos leven a coñecer o noso pasado. Mentres tanto a continuar coas conxecturas...

BUEU

Leña Verde

ZONA PEATONAL BANDA DO RÍO

Teléfono: 986 323 483